

Pravila za referiranje

Arhivski vjesnik u objavljenim se radovima služi referiranjem po uzoru na priručnik koji je objavilo Sveučilište u Chicagu *The Chicago Manual of Style: Seventeenth Edition* (2017.), s manjim prilagodbama koje se odnose na prijevod engleskih objašnjenja i kratica na hrvatski jezik, kao primjerice: *ed.* → *ur.*, *in* → *u*, *p./pp.* → *str.* i sl. U nastavku su prikazana osnovna načela takvog referiranja, a za sve eventualne nedoumice potrebno je konzultirati navedeno izdanje *The Chicago Manual of Style*.

Popis izvora na kraju teksta rada moguće je uvrstiti u jednu od sljedećih kategorija: **Arhivsko gradivo**; **Službena glasila i tisak**; **Literatura**.

Arhivsko gradivo

U arhivsko gradivo treba uvrstiti arhivske fondove i zbirke pohranjene u arhivskim i drugim institucijama nadležnima za čuvanje arhivskoga gradiva (primjerice Hrvatski državni arhiv, Državni arhiv u Zagrebu, Državni arhiv u Dubrovniku, HAZU, Arhiv Jugoslavije i dr.), te gradivo pohranjeno u pismohranama (u ministarstvima i dr. institucijama).

U bilješkama se koristi skraćeni zapis za fond/zbirku (signatura i kratica fonda/zbirke, ukoliko postoji), signatura i/ili naslov niže jedinice ili više njih (serije/podserije/dosjea/dokumenta), u mjeri koja je dostatna za identifikaciju citirane jedinice.

Uz citiranu jedinicu prema potrebi navodi se i vrijeme nastanka jedinice (datum, godina, raspon godina i sl.). Na kraju niza može se u zagradi navesti i broj tehničke jedinice (knjiga, kutija i dr.), a poželjno ga je navesti u slučajevima kad je gradivo nedostatno arhivistički strukturirano.

U popisu izvora za svaki fond ili zbirku treba navesti: 1) signaturu fonda ili zbirke 2) naslov fonda ili zbirke, 3) kraticu naslova fonda ili zbirke (ukoliko postoji).

Bilješka:	HR-HDA-79. UOZV, 3-8, 6301/1888-20588/1889.
Popis izvora:	HR-HDA-79. Zemaljska vlada, Odjel za unutarnje poslove (UOZV).
Bilješka:	HR-HDA-215. MDR NDH, dosje Diskontna banka d.d. Zagreb, dopis Ministarstva trgovine i industrije br. VI. 3481 od 26. studenoga 1920. (kut. 272).
Popis izvora:	HR-HDA-215. Ministarstvo državne riznice NDH (MDR NDH).
Bilješka:	HR-HDA-620. NBJ, CZ, SLSP, 8. 38. Diskontna banka d.d. Zagreb, dopis Diskontne banke upućen 10. veljače 1947. Ministarstvu financija NRH i Ministarstvu financija FNRJ (kut. 210).
Popis izvora:	HR-HDA-620. Narodna banka Jugoslavije. Centrala Zagreb. Služba likvidacije starih poslova (NBJ, CZ, SLSP).
Bilješka:	HR-HDA-967. SORIS, 2.1.2. Kulturno-prosvjetna djelatnost iseljenika u SAD-u (kut. 30).
Popis izvora:	HR-HDA-967. Savez organizacija iseljenika (SORIS).

Bilješka:	HR-HDA-1059. Matasović Josip, 6.1. Ravnatelj Državnog arhiva u Zagrebu, Službovanje, Zapisnik o primopredaji dužnosti, br. 96/1941. (kut. 33).
Popis izvora:	HR-HDA-1059. Matasović Josip.
Bilješka:	HR-HDA1081. Sabor SRH, 11.4.1. Zapisnici i materijali za sjednice Predsjedništva Sabora 1970.-1974. (kut. 362).
Popis izvora:	HR-HDA-1081. Sabor SRH.
Bilješka:	HR-HDA-1355. Zbirka Emigracija, inv. br. 548, Statistički iskaz iseljenih za 1928.
Popis izvora:	HR-HDA-1355. Zbirka Emigracija.
Bilješka:	HR-HDA-AHAZU-2. JAZU, dopis br. 254 od 20. prosinca 1880., upućen Visokomu kr. Vladinomu odjelu za bogoštovlje i nastavu (kut. 27).
Popis izvora:	HR-AHAZU-2. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (JAZU).

Korišteno arhivsko gradivo u popisu izvora treba grupirati prema pripadnosti arhivu/instituciji u kojoj je pohranjeno, primjerice:

Popis izvora:	Hrvatski državni arhiv HR-HDA-79. Zemaljska vlada, Odjel za unutarnje poslove (UOZV) HR-HDA-215. Ministarstvo državne riznice NDH (MDR NDH).
	Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti HR-AHAZU-2. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (JAZU).

U pojedinim slučajevima, kao što su mikrofilmovi, u popisu izvora podatci se navode na isti način, ali se u bilješkama navode i dodatni podatci, bez kojih je pretraživanje otežano, primjerice tekuća stranica u *Matičnoj knjizi umrlih* (MKU).

Bilješka:	HR-HDA-1448. ZB MK, ZM-34/341, Zagreb, župa sv. Marka, MKU 1894.-1897, str. 395.
Popis izvora:	HR-HDA-1448. Zbirka mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji (ZB MK).

Ako ustanova u kojoj se čuva arhivsko gradivo nema signature dodijeljene ustanovi i fondovima/zbirkama, navodi se puni naziv ustanove i popis korištenih fondova i zbirki, po mogućnosti s kraticama koje će se koristiti bilješkama. U bilješkama se, uz naziv ustanove i zbirke/fonda, navodi i inventarni broj korištenog dokumenta.

Bilješka:	MK, UZKB-F, inv. br. 771 i 772.
Popis izvora:	Ministarstvo kulture Fototeka Uprave za zaštitu kulturne baštine (MK, UZKB-F).

Za muzejske ustanove koje gradivo imaju raspoređeno u neku od zbirki (iako se u označavanju predmeta koristi neprekinuti niz inventarnih brojeva za više zbirki), u popisu izvora treba navesti naziv zbirke.

U bilješkama se, uz naziv ustanove i zbirke, obavezno navodi inventarni broj predmeta (dokumenta).

Bilješka:	Muzej grada Zagreba, Zbirka fotografija, fotografskog pribora i razglednica, MGZ 4856.
Popis izvora:	<i>Muzej grada Zagreba</i> Zbirka fotografija, fotografskog pribora i razglednica (MGZ).

Službena glasila i tisak

1. Službena glasila

U *Službena glasila* treba uvrstiti tekstove iz *Narodnih novina*, *Službenog lista*, službenog internetskog glasila Europske unije *Euralex* i drugih publikacija u kojima državna i međunarodna upravna ili druga tijela objavljuju službene ili pravno obvezujuće obavijesti.

U bilješkama se navodi naslov teksta objavljenoga u službenom glasilu, kratica službenoga glasila, broj i godina objavljivanja (prema priloženim primjerima).

U popisu izvora navodi se: 1) puni naslov službenoga glasila (u kurzivu), 2) sjedište glasila (u zagradi) i 3) pojedinačne godine ili raspon godina na koje se autor referirao u svojem članku.

Bilješke:	Poziv na 9. redovitu glavnu skupštinu Trgovačke banke, NN 29/1929. Zakonska odredba o dužnostima i pravima povjerenika imenovanih kod privrednih poduzeća, NN 29/1941. Likvidacije, NN 80/1946.
Popis izvora:	<i>Narodne novine</i> (Zagreb), 1929, 1941, 1946.
Bilješke:	Uredba o drugoj izmjeni i dopuni Uredbe o reviziji dozvola za rad i likvidaciji privatnih kreditnih poduzeća, SL 96/1947. Pravilnik o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća (pročišćeni tekst), SL 3/1948.
Popis izvora:	<i>Službeni list</i> (Beograd), 1947-1948.

Ako je riječ o izdanju koje je dostupno isključivo u elektroničkom obliku, u bilješci je potrebno dodati podatak o datumu pristupa i URL.

Bilješka:	Uredba (EU) br. 910/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ, <i>Službeni list Europske unije</i> , pristupljeno 31. srpnja 2018, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0910&from=EN Pravilnik o postupku likvidacije privatnih kreditnih poduzeća (pročišćeni tekst).
Popis izvora:	<i>Službeni list Europske unije</i> (Bruxelles), 2014.

2. Tisak

Za neautorizirane članke objavljene u tisku, tj. dnevnim novinama i tjednicima, u bilješci se navodi: naslov članka ili početak teksta ako nema naslova, naslov periodičke publikacije (u kurzivu), godište, broj, datum i raspon stranica (prema priloženim primjerima).

U popisu izvora ne navodi se neautorizirani članak u tisku, nego se navodi samo podatak o periodičkoj publikaciji unutar stavke *Službena glasila i tisak* u abecednom nizu zajedno sa službenim glasilima. Od podataka se navode: naslov periodičke publikacije (u kurzivu), mjesto izdavanja (u zagradi) i raspon godina na koje se autor referirao u svojem članku.

Bilješke:	Iz sudnice, <i>Obzor</i> 1, br. 120 (22. prosinca 1871): str. 3. Proslava na piramidi, <i>Hrvatski planinar</i> 20, br. 8, 9 i 10 (1924): str. 173. Oglasi: Ivan Ad. Standl, svjetlopisac u Ilici br. 750, <i>Domobran</i> 2, br. 267 (21. studenoga 1865): str. 4, br. 270 (24. studenoga 1865): str. 4, br. 274 (29. studenoga 1865): str. 4.
Popis izvora:	<i>Domobran</i> (Zagreb), 1865. <i>Hrvatski planinar</i> (Zagreb), 1924. <i>Obzor</i> (Zagreb), 1871.

3. Literatura

U *Literaturu* valja uvrstiti sve tekstove (osim neautoriziranih novinskih članaka i objava u službenim glasilima) i publikacije za koje je moguće utvrditi sljedeće tekstualne podatke: 1. autor ili urednik te naslov i 2. javna lokacija objave (izdavač, mjesto, godina, URL/DOI i sl.). Najčešće u tu kategoriju spadaju autorske knjige, poglavlja u zbornicima radova, članci u časopisima, tekstovi objavljeni na Internetu, obavijesna pomagala i sl., no mogu se uvrstiti također zvučne ili slikovne publikacije ako su im podatci o autoru, naslovu i lokaciji objave navedeni u tekstualnom obliku, primjerice gramofonska ploča, likovna monografija, slikovni kalendar.

Referiranje na tu vrstu djela ima tri vrste zapisa bibliografske jedinice: 1) prvi bibliografski opis u bilješci; 2) drugo i svako sljedeće referiranje u bilješci; 3) bibliografski opis u popisu literature.

Primjer referiranja na *autorsku knjigu*:

Bilješke:	1. Adolf Hudovski, <i>Zagreb i okolica: Kažiput za urodjenike i strance</i> (Zagreb: Tisak dioničke tiskare, 1892), str. 12-13. 2. Hudovski, <i>Zagreb i okolica</i> , str. 22.
Popis izvora:	Hudovski, Adolf. <i>Zagreb i okolica: Kažiput za urodjenike i strance</i> . Zagreb: Tisak dioničke tiskare, 1892.

Primjer referiranja na *uredničku knjigu*:

Bilješke:	1. Zoran Pjanić, <i>Ekonomski leksikon</i> (Beograd: Savremena administracija, 1975), str. 75. 2. Pjanić, <i>Ekonomski leksikon</i> , str. 75.
Popis izvora:	Pjanić, Zoran, ur. <i>Ekonomski leksikon</i> . Beograd: Savremena administracija, 1975.

Primjer referiranja na *autorsko poglavlje u knjizi/zborniku radova*:

Bilješke:	1. Melina Lučić, “Osobni arhivski fondovi i specijalizirani arhivi na primjeru književnika,” u <i>Radovi 46. savjetovanja hrvatskih arhivista: Specijalizirani arhivi i zbirke gradiva izvan arhiva</i> , ur. Silvija Babić (Zagreb: Hrvatsko arhivističko društvo, 2012), str. 77-78. 2. Lučić, “Osobni arhivski fondovi,” str. 80.
Popis izvora:	Lučić, Melina. “Osobni arhivski fondovi i specijalizirani arhivi na primjeru književnika.” U <i>Radovi 46. savjetovanja hrvatskih arhivista: Specijalizirani arhivi i zbirke gradiva izvan arhiva</i> , ur. Silvija Babić, str. 75-86. Zagreb: Hrvatsko arhivističko društvo, 2012.

Primjeri referiranja na *autorski članak u periodičkoj publikaciji*:

Bilješke:	1. Franjo Rački, “Staro-hrvatski glagolski nadpis u crkvi sv. Lucije kod Baške na Krku,” <i>Starine</i> 7 (1875): str. 134-135. 2. Rački, “Staro-hrvatski glagolski nadpis,” str. 135.
Popis izvora:	Rački, Franjo. “Staro-hrvatski glagolski nadpis u crkvi sv. Lucije kod Baške na Krku.” <i>Starine</i> 7 (1875): str. 130-163.
Bilješke:	1. Laura Millar, “The Spirit of Total Archives: Seeking a Sustainable Archival System,” <i>Archivaria</i> br. 47 (Spring 1999): str. 46-47. 2. Millar, “The Spirit of Total Archives,” str. 47.
Popis izvora:	Millar, Laura. “The Spirit of Total Archives: Seeking a Sustainable Archival System.” <i>Archivaria</i> br. 47 (Spring 1999): str. 46-65.
Bilješke:	1. Max Plassman, “Das dokumentationsprofil für Archive wissenschaftlicher Hochschulen,” <i>Archivar</i> 62, br. 2 (2009): str. 135. 2. Plassman, “Das dokumentationsprofil,” str. 135.
Popis izvora:	Plassman, Max. “Das dokumentationsprofil für Archive wissenschaftlicher Hochschulen.” <i>Archivar</i> 62, br. 2 (2009): str. 132-137.

Primjer referiranja na *enciklopedijsku/rječničku natuknicu ili leksikon*:

Bilješke:	1. "Bosiljevac, Drago," u <i>Hrvatska enciklopedija: 2: Be-Da</i> , ur. Dalibor Brozović (Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža”, 2000), str. 251. 2. "Bosiljevac, Drago."
Popis izvora:	"Bosiljevac, Drago." U <i>Hrvatska enciklopedija: 2: Be-Da</i> , ur. Dalibor Brozović, str. 251. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2000.
Bilješke:	1. Anđelka Stipčević-Despotović, "Bartulica, Milostislav," u <i>Hrvatski biografski leksikon: 1: A-Bi</i> , ur. Ivo Cević (Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1983), str. 494-495. 2. Stipčević-Despotović, "Bartulica, Milostislav," str. 494.
Popis izvora:	Stipčević-Despotović, Anđelka. "Bartulica, Milostislav." U <i>Hrvatski biografski leksikon: 1: A-Bi</i> , ur. Ivo Cević, str. 494-495. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, 1983.
Bilješke:	1. Richard Pearce-Moses, <i>A Glossary of Archival and Records Terminology</i> (Chicago: The Society of American Archivists, 2005), s. v. authenticity. 2. Pearce-Moses, s.v. authenticity.
Popis izvora:	Pearce-Moses, Richard. <i>A Glossary of Archival and Records Terminology</i> . Chicago: The Society of American Archivists, 2005.

Primjer referiranja na *tiskano (objavljeno) obavijesno pomagalo* (inventar, vodič i dr.):

Bilješke:	1. Marijan Bosnar, <i>Osobni arhivski fond Rudi Supek: analitički inventar</i> (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2010), str. 15-17. 2. Bosnar, <i>Osobni arhivski fond Rudi Supek</i> , str. 10.
Popis izvora:	Bosnar, Marijan. <i>Osobni arhivski fond Rudi Supek: analitički inventar</i> . Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2010.
Bilješke:	1. Slavica Pleše, <i>Pravila društava 1845.-1945.: tematski vodič</i> (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2000), str.12-13. 2. Pleše, <i>Pravila društava</i> , str. 14.
Popis izvora:	Pleše, Slavica, ur. <i>Pravila društava 1845.-1945.: tematski vodič</i> . Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2000.

Pojedini izvori imaju dva ili više autora odnosno urednika, a na impresumu može biti navedeno više izdavača ili više mjesta izdavanja. U popisu literature valja navesti puna imena svih autora i/ili urednika publikacije. Inicijale je dopušteno koristiti samo ako nije moguće utvrditi puno ime autora. U bilješkama se navodi do tri autora, odnosno urednika, a za četiri ili više navodi se samo prvi s napomenom *i dr.* Kad se na

impresumu pojavljuje više od jednog mjesta izdanja ili više od jednog izdavača, navodi se samo prvo navedeno mjesto, odnosno prvi navedeni izdavač, a ostala mjesta i izdavači se izostavljaju.

Primjeri s **dva i više autora** (knjiga s dva ili više autora, poglavlje u knjizi/zbornik radova, periodička publikacija i dr.):

Bilješke:	1. Michael Cook i Margaret Procter, <i>A Manual of Archival Description</i> (Aldershot: Gower, 1993), str. 60-65. 2. Cook i Procter, <i>A Manual of Archival Description</i> , str. 62.
Popis izvora:	Cook, Michael, Margaret Procter. <i>A Manual of Archival Description</i> . Aldershot: Gower, 1993.
Bilješke:	1. Ivan Radoš i Tomislav Šulj, "Prikupljanje i vrednovanje memoarskog gradiva iz Domovinskoga rata," u <i>49. savjetovanje hrvatskih arhivista: Arhivi i Domovinski rat: 26.-28. listopada 2016.: Plitvice</i> , ur. Silvija Babić (Zagreb: Hrvatsko arhivističko društvo, 2016), str. 53-64. 2. Radoš i Šulj, "Prikupljanje i vrednovanje," str. 53.
Popis izvora:	Radoš, Ivan, Tomislav Šulj. "Prikupljanje i vrednovanje memoarskog gradiva iz Domovinskoga rata." U <i>49. savjetovanje hrvatskih arhivista: Arhivi i Domovinski rat: 26.-28. listopada 2016.: Plitvice</i> , ur. Silvija Babić, str. 53-64. Zagreb: Hrvatsko arhivističko društvo, 2016.
Bilješke:	1. Arian Rajh i dr., "Koncept rješenja za osiguranje i očuvanje vjerodostojnosti zapisa u upravnim organizacijama prilikom razvoja državnog računalnog oblaka i državnog digitalnog oblaka," <i>Arhivski vjesnik</i> 61 (2018): str. 69-88. 2. Rajh i dr., "Koncept rješenja," str. 71.
Popis izvora:	Rajh, Arian, Hrvoje Stančić, Bojan Romčević, Marin Vitaljić. "Koncept rješenja za osiguranje i očuvanje vjerodostojnosti zapisa u upravnim organizacijama prilikom razvoja državnog računalnog oblaka i državnog digitalnog oblaka." <i>Arhivski vjesnik</i> 61 (2018): str. 69-88.

Za izdanja koja su dostupna ili isključivo dostupna **u elektroničkom obliku** u bilješci je potrebno navesti: autora teksta, naslov teksta, naslov stranice, datum objavljivanja te dodati podatak o datumu pristupa i URL ili DOI. Često nisu dostupni svi ovdje navedeni podatci, pa je tada potrebno navesti samo one podatke koji su raspoloživi na samoj stranici:

Bilješka:	1. Rafał Kuchta, "The hash – a computer file's digital fingerprint," <i>Newtech.law</i> , 9. rujna 2017., pristupljeno 4. travnja 2018., https://newtech.law/en/the-hash-a-computer-files-digital-fingerprint/ . 2. Kuchta, "The hash."
Popis izvora:	Kuchta, Rafał. "The hash – a computer file's digital fingerprint." <i>Newtech.law</i> , 9. rujna 2017. Pristupljeno 4. travnja 2018., https://newtech.law/en/the-hash-a-computer-files-digital-fingerprint/

Bilješka:	1. "Ivan Lupis Vukić," <i>Wikipedija</i> , pristupljeno 30. srpnja 2018., https://hr.wikipedia.org/wiki/Ivan_Lupis_Vuki%C4%87 . 2. "Ivan Lupis Vukić."
Popis izvora:	"Ivan Lupis Vukić." <i>Wikipedia</i> . Pristupljeno 30. srpnja 2018. https://hr.wikipedia.org/wiki/Ivan_Lupis_Vuki%C4%87 .
Bilješka:	1. "Lupis-Vukić, Ivan Florio," <i>Hrvatska enciklopedija</i> , Leksikografski zavod Miroslav Krleža, pristupljeno 30. srpnja 2018., http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37588 . 2. "Lupis-Vukić, Ivan Florio."
Popis izvora:	"Lupis-Vukić, Ivan Florio." <i>Hrvatska enciklopedija</i> . Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Pristupljeno 30. srpnja 2018. http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37588 .

Primjer referiranja na radove koji su dostupni *u rukopisima* (doktorska disertacija, arhivsko obavijesno pomagalo, predavanje i dr.):

Bilješke:	1. Hrvoje Stančić, "Teorijski model postojanog očuvanja autentičnosti elektroničkih informacijskih objekata," (doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, 2005), str. 31-32. 2. Stančić, "Teorijski model," str. 32.
Popis izvora:	Stančić, Hrvoje. "Teorijski model postojanog očuvanja autentičnosti elektroničkih informacijskih objekata." Doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, 2005.
Bilješka:	1. Milan Pojić, "HR-HDA-223. Ministarstvo unutarnjih poslova NDH (1941-1945)," (sumarni inventar fonda, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 1993), str. 2-3. 2. Pojić, "HR-HDA-223," str. 3.
Popis izvora:	Pojić, Milan. "HR-HDA-223. Ministarstvo unutarnjih poslova NDH (1941-1945)." Sumarni inventar, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 1993.
Bilješka:	1. Arian Rajh, "The problem of maintaining and providing authenticity in the transition from Producer to Archive," (predavanje s prezentacijom održano na Sveučilištu u Oslu i Akershusu, 24. listopada 2016), doi:10.13140/RG.2.2.29500.64640. 2. Rajh, "The problem of maintaining and providing authenticity."
Popis izvora:	Rajh, Arian. "The problem of maintaining and providing authenticity in the transition from Producer to Archive." Predavanje s prezentacijom održano na Sveučilištu u Oslu i Akershusu, 24. listopada 2016. doi:10.13140/RG.2.2.29500.64640.